

На освітніх перехрестях

Діалог з національними
меншинами

у Чернівецькій та
Закарпатській областях

Варга, Н., Герман, М., Заболотна, О.,
Медіна, Т., Фатула, Р., Щудло, С. (2020).
**На освітніх перехрестях: діалог із
національними меншинами у
Чернівецькій і Закарпатській областях**
(О. Заболотна, С. Щудло, ред.).
Дрогобич: УАДО і ТзОВ «Трек-ЛТД».

Рецензенти:

- ▶ Сергій Курбатов – доктор філософських наук, головний науковий співробітник відділу інтернаціоналізації вищої освіти, Інститут вищої освіти НАПН України;
- ▶ Олена Лисеєнко - доктор соціологічних наук, професор, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського;
- ▶ Аліна Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка;

Монографія ґрунтується на матеріалах проекту

«На освітніх перехрестях: науковобазований діалог з представниками національних меншин у Чернівецькій і Закарпатській областях».

Релізований Українською асоціацією дослідників освіти у 2019 році у рамках «Фінської допомоги українським освітнім реформам» за підтримки Міністерства освіти і науки України, Міністерства закордонних справ Фінляндії, Європейської комісії («Прямуємо разом») та FCG.

Зміст

▶ ВСТУП	4
▶ МОВА І СУСПІЛЬСТВО: МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В УКРАЇНІ	9
▶ РЕФОРМА ОСВІТИ І МОВНЕ ПИТАННЯ В УКРАЇНІ	20
▶ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ДО УКРАЇНСЬКОЇ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ	37
▶ ДІАЛОГ ЩОДО МОВИ ОСВІТИ У РУМУНОМОВНІЙ ТА УКРАЇНОМОВНІЙ ДРУКОВАНІЙ ПРЕСІ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	45
▶ ДІАЛОГ ЩОДО МОВИ ОСВІТИ В УГОРСЬКОМОВНІЙ ТА УКРАЇНОМОВНІЙ ПРЕСІ І СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	112
▶ ДІАЛОГ ЩОДО МОВИ НАВЧАННЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ	183
▶ ДІАЛОГ ЩОДО МОВИ НАВЧАННЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ	201
▶ ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІАЛОГУ З ПРЕДСТАВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН (ПРЕДСТАВНИКАМИ ОСВІТНЬОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ, ВЧИТЕЛЯМИ, УЧНЯМИ, БАТЬКАМИ) У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ І ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ	223
▶ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІАЛОГУ З ПРЕДСТАВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ І ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ	232
▶ ДОДАТКИ	236

Розділ 1. Мова і суспільство: мовне законодавство в Україні (Марін Герман):

- ❑ становлення та еволюція мовного законодавства в Україні;
- ❑ сприйняття суспільством тих змін, які відбулися за останні 25 років;
- ❑ основні нормативно-правові акти, на яких засновується мовне законодавство;
- ❑ суспільно-політичні та геополітичні тенденції, які безпосередньо впливають на регламентацію мовного законодавства;
- ❑ процес консолідації української мови як державної в Україні в поєднанні з пошуком нових мовних інтеграційних моделей для національних меншин.

Розділ 2. Реформа освіти і мовне питання в Україні (Руслан Фатула):

- ❑ суспільний резонанс, спровокований прийняттям Закону України про освіту у вересні 2017 року;
- ❑ реакція на прийняття закону національно-культурних громадських організацій нацменшин Закарпатської та Чернівецької областей;
- ❑ коментарі чиновників та політиків, а також офіційні позиції представників МЗС чи керівників сусідніх держав (Угорщини, Польщі, Болгарії, Молдови та ін.) щодо прийняття цього закону.

Розділ 3. Дослідження ставлення представників національних меншин до української мовної політики в галузі освіти (Тетяна Медіна)

- ❑ характеристика попереднього проекту, який об'єднав авторів монографії для вивчення зазначеної проблеми в 2018 році;
- ❑ опис методології дослідження: обґрунтування вибору районів для дослідження та населених пунктів, склад учасників фокус-групових досліджень в Чернівецькій та Закарпатській областях;
- ❑ етичні засади проведення емпіричного дослідження;
- ❑ хронологія та географічне охоплення, мета і завдання;
- ❑ особливості проведення медійного аналізу – хронологічні межі, рівні та напрями аналізу.

Розділ 4. Діалог щодо мови освіти у румуномовній та україномовній друкованій пресі та соціальних мережах Чернівецької області (Марін Герман)

- ❑ дискурс ЗМІ та соціальних мереж Чернівецької області;
- ❑ окремі особливості діалогу щодо мови освіти в контексті домінуючих тем в україномовному та румуномовному медіапросторі.
- ❑ вивчення домінуючих тем дискусій (івент-аналіз, дискурс-аналіз, кількісний аналіз) в інформаційному просторі України щодо сприйняття освітньої реформи в цілому та щодо національних меншин зокрема;
- ❑ реакція україномовних ЗМІ у порівнянні з пресою національних меншин крізь призму хронології медіа-дискурсу.

Розділ 5. Діалог щодо мови освіти в угорськомовній та україномовній друкованій пресі та соціальних мережах Закарпатської області (Руслан Фатула)

- ❑ аналіз друкованих та електронних ЗМІ Закарпатської області, соцмереж щодо висвітлення ними ключових моментів від прийняття до впровадження положень статті 7 закону про освіту;
- ❑ діалог українських урядовців з представниками національних меншин та ін.;
- ❑ реакції користувачів соцмереж.

Розділ 6. Діалог щодо мови навчання з представниками національних меншин у Чернівецькій області (Світлана Щудло, Оксана Заболотна і Тетяна Медіна)

- ❑ погляди представників управління освітньою галуззю та вчителів з румунською мовою викладання щодо змін, які викликає впровадження Закону в навчальному процесі;
- ❑ оптимальні форми, зміст і засоби підготовки вчителів до викладання українською мовою;
- ❑ позиція учнів щодо мови освітнього процесу, їх ставлення до реформи, а також оптимальні заходи для полегшення переходу на українську мову навчання. особливості діалогу щодо мови навчання з батьками учнів старших класів-представників румунської національності.

Розділ 7. Діалог щодо мови навчання з представниками національних меншин у Закарпатській області (Світлана Щудло, Оксана Заболотна і Наталя Варга)

результати фокус-групових інтерв'ю щодо мови навчання з представниками органів управління освітою у Закарпатській області; учителями угорськомовних шкіл в Закарпатській області; учнями старших класів-представниками угорської національності у Закарпатській області; батьками учнів старших класів-представників угорської національності у Закарпатській області.

Розділи 8-9. Висновки та рекомендації за результатами дослідження.

Додатки. Списки проаналізованих ЗМІ, а також 5 гайдів фокус-групових досліджень.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

**БАЖАЮ ВАГОМИХ ТВОРЧИХ
ЗДОБУТКІВ!**

